

บันทึก

เรื่อง ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเป็นความผิดอาญาหรือไม่ (ตีความมาตรา ๓๑
มาตรา ๓๒ และมาตรา ๓๓ แห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง)

กรมตำรวจได้มีหนังสือ ที่ มท ๐๖๐๓.๔๕/๑๐๙๓๑ ลงวันที่ ๑๙ สิงหาคม ๒๕๒๘ ถึงสำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา ความว่า กรมตำรวจได้รับรายงานจากผู้บัญชาการ ตำรวจสอบสวนกลางว่า พันตำรวจโทสุเวช งดาม รองผู้กำกับการ ๕ กองตำรวจสันติบาล กระทำ ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลศาลฎีกาพิพากษาจำคุกสามเดือน ในคดีที่นายโสภณ เทียงดี ได้ยื่น คำร้องขอให้ศาลแพ่งมีคำสั่งให้นางบุญมี สุขมาลัย เป็นคนเสมือนไร้ความสามารถ และพันตำรวจ โทสุเวช ยื่นคำร้องคัดค้าน ต่อมาพันจำเอกหญิงเบญจวรรณ เทียงดี ได้ยื่นคำร้องขอให้ศาลสั่งให้ นางบุญมีเป็นคนไร้ความสามารถ และตั้งผู้ร้องเป็นผู้อนุบาล พันตำรวจโทสุเวชยื่นคำร้องคัดค้าน ในระหว่างที่ศาลพิจารณา พันตำรวจโทสุเวชและทนายความได้ยื่นคำร้องค่าแกลงด้วยข้อความที่ รู้อยู่แล้วว่าเป็นเท็จ และได้กล่าวถ้อยคำเสียดสีศาลศาลฎีกาเห็นว่าการกระทำของพันตำรวจโทสุ เวชมีเจตนาที่จะขัดขวางมิให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลเป็นไปโดยรวดเร็วและเที่ยง ธรรม ถือได้ว่าเป็นการประพฤติดนไม่เรียบร้อยในบริเวณศาลตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณา ความแพ่งมาตรา ๓๑ (๑)

โดยที่กฎหมายว่าด้วยระเบียบข้าราชการพลเรือนในส่วนที่ว่าด้วยวินัยและการ รักษาวินัย^๑ ซึ่งนำมาใช้บังคับกับข้าราชการตำรวจโดยอนุโลมตามมาตรา ๖๑^๒ แห่งพระราชบัญญัติ ระเบียบข้าราชการตำรวจ พ.ศ.๒๕๒๑ ได้บัญญัติให้การกระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุก โดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกเว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือ

^๑มาตรา ๘๑ ข้าราชการพลเรือนสามัญต้องไม่กระทำการอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤชั่ว เช่น ประพฤติดนเป็นคนเสเพล เสพของมีนเมาจนไม่สามารถครองสติได้ หมกมุ่นในการพนัน กระทำหรือยอมให้ ผู้อื่นกระทำการอันใดซึ่งอาจทำให้เสื่อมเสียเกียรติศักดิ์ของตำแหน่งหน้าที่ราชการของตน

การกระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุก หรือโทษที่หนักกว่าจำคุกโดยคำพิพากษาถึง ที่สุดให้จำคุก หรือให้รับโทษที่หนักกว่าจำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือ ความผิดลหุโทษ หรือกระทำหรือยอมให้ผู้อื่นกระทำการอันใดอันได้ชื่อว่าเป็นผู้ประพฤชั่วอย่างร้ายแรง เป็น ความผิดวินัยอย่างร้ายแรง

^๒มาตรา ๖๑ ในระหว่างที่ยังมิได้แก้ไขเพิ่มเติม พระราชบัญญัติว่าด้วยวินัยตำรวจ พุทธศักราช ๒๔๗๗ ให้นำบทบัญญัติในหมวด ๔ หมวด ๕ และหมวด ๗ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการ พลเรือน พ.ศ.๒๕๑๘ มาใช้บังคับแก่เรื่องวินัยและการรักษาวินัย การออกจากราชการ และการอุทธรณ์ของ ข้าราชการตำรวจตามพระราชบัญญัตินี้โดยอนุโลม โดยให้ถือว่าเป็นส่วนหนึ่งของกฎหมายว่าด้วยวินัยตำรวจทั้งนี้ โดยให้อำนาจหน้าที่ของคณะกรรมการข้าราชการพลเรือน หรืออำนาจหน้าที่ของผู้มีอำนาจสั่งบรรจุตามมาตรา ๔๔ แห่งพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือนพ.ศ.๒๕๑๘ เป็นอำนาจหน้าที่ของ ก.ตร.หรือของผู้มีอำนาจ ตามมาตรา ๒๖ แห่งพระราชบัญญัตินี้ แล้วแต่กรณี

ความผิดหลู่โทษ เป็นความผิดวินัยอย่างร้ายแรง และเป็นความผิดชัดแจ้งซึ่งผู้บังคับบัญชาจะสั่งลงโทษโดยไม่สอบสวนก็ได้^๓ กรมตำรวจจึงมีปัญหาที่ขอหารือคณะกรรมการกฤษฎีกาว่าการกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลถือเป็นความผิดอาญาหรือไม่ สำหรับกรมตำรวจมีความเห็นว่า การกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเป็นการลงโทษตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ศาลมีอำนาจสั่งลงโทษได้ทันทีโดยไม่ต้องมีโจทก์ จึงไม่น่าจะเป็นการกระทำความผิดอาญา

คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๕) ได้พิจารณาปัญหาดังกล่าว และได้ฟังคำชี้แจงของผู้แทนกระทรวงมหาดไทย (กรมตำรวจและกรมอัยการ) ผู้แทนกระทรวงยุติธรรม (สำนักงานส่งเสริมงานตุลาการ) และผู้แทนสำนักงานกฤษฎีกา (สำนักงาน ก.พ.) แล้ว มีความเห็นดังนี้

ปัญหาว่าการกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเป็นความผิดอาญาหรือไม่นั้น พิจารณาได้ดังต่อไปนี้

๑. การกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลได้มีบัญญัติไว้ในประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง ลักษณะ ๒ หมวด ๓ ว่าด้วยอำนาจและหน้าที่ของศาล ทั้งนี้ เพื่อให้ศาลมีอำนาจและหน้าที่ควบคุมดูแลให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลเป็นไปโดยเที่ยงธรรมและรวดเร็ว และเพื่อรักษาความเรียบร้อยในบริเวณศาลดังจะเห็นได้จากมาตรา ๓๐ ที่บัญญัติว่า “ให้ศาลมีอำนาจออกข้อกำหนดใด ๆ แก่คู่ความฝ่ายใดฝ่ายหนึ่งหรือแก่บุคคลภายนอกที่อยู่ต่อหน้าศาลตามที่เห็นจำเป็น เพื่อรักษาความเรียบร้อยในบริเวณศาล และเพื่อให้กระบวนการพิจารณาดำเนินไปตามเที่ยงธรรมและรวดเร็ว อำนาจเช่นนี้ให้รวมถึงการสั่งห้ามคู่ความมิให้ดำเนินกระบวนการพิจารณาเมื่อกฎหมายให้อำนาจและหน้าที่แก่ศาลในอันที่จะควบคุมดูแลเพื่อให้การดำเนินกระบวนการพิจารณาของศาลเป็นไปด้วยความเที่ยงธรรมและรวดเร็ว และเพื่อมิให้เกิดความไม่เรียบร้อยในบริเวณศาลดังกล่าวแล้ว กฎหมายจึงต้องมีบทบังคับเพื่อให้อำนาจและหน้าที่ดังกล่าวของศาลบังเกิดผล ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๑ และมาตรา ๓๒^๔ จึงได้บัญญัติถึง

^๓กฎ ก.พ. ฉบับที่ ๔ (พ.ศ.๒๕๑๘) ออกตามความในพระราชบัญญัติระเบียบข้าราชการพลเรือน พ.ศ.๒๕๑๘ ว่าด้วยกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้ง

ข้อ ๑ ข้าราชการพลเรือนสามัญผู้ใดกระทำความผิดวินัยอย่างร้ายแรงในกรณีดังต่อไปนี้ เป็นกรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งคือ

(๑) กระทำความผิดอาญาจนได้รับโทษจำคุกหรือโทษที่หนักกว่าจำคุกโดยคำพิพากษาถึงที่สุดให้จำคุกหรือได้รับโทษที่หนักกว่าจำคุก เว้นแต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ

ฯลฯ

ฯลฯ

ข้อ ๒ กรณีความผิดที่ปรากฏชัดแจ้งตามข้อ ๑ ผู้มีอำนาจตามมาตรา ๘๖ หรือมาตรา ๙๒ วรรคสาม แล้วแต่กรณี จะสั่งลงโทษให้ออก ปลดออก หรือไล่ออก โดยไม่สอบสวนก็ได้

“มาตรา ๓๑ ผู้ใดกระทำการอย่างใด ๆ ดังกล่าวต่อไปนี้ ให้ถือว่ากระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล

การละเมิดอำนาจและหน้าที่ดังกล่าวของศาลว่าเป็นการกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาล และมีบทลงโทษผู้กระทำความผิดนั้นตามมาตรา ๓๓^๔

(๑) ชัดขึ้นไม่ปฏิบัติตามข้อกำหนดของศาลตามมาตรา ๓๓ ก่อนอันว่าด้วยการรักษาความเรียบร้อยหรือประพฤติดนไม่เรียบร้อยในบริเวณศาล

(๒) เมื่อได้มีคำขอและได้รับอนุญาตจากศาลให้ฟ้องหรือฟ้องต่ออย่างคนให้ถ้อยคำตามมาตรา ๑๕๖ ว่าตนไม่มีทรัพย์สินพอที่จะเสียค่าฤชาธรรมเนียมได้ ซึ่งเป็นความเท็จ

(๓) เมื่อรู้ว่าจะมีการส่งคำคู่ความหรือส่งเอกสารอื่น ๆ ถึงตนแล้วจงใจไปเสียให้พ้น หรือหาทางหลีกเลี่ยงที่จะไม่รับคำคู่ความหรือเอกสารนั้นโดยสถานอื่น

(๔) ตรวจเอกสารทั้งหมดหรือฉบับใดฉบับหนึ่งซึ่งอยู่ในสำนวนความหรือคัดเอาสำเนาเอกสารเหล่านั้นไป โดยฝ่าฝืนต่อบทบัญญัติมาตรา ๕๔

(๕) ชัดขึ้นไม่มาศาล เมื่อศาลได้มีคำสั่งตามมาตรา ๑๙ หรือมีหมายเรียกตามมาตรา ๒๗๗ มาตรา ๓๒ ผู้ใดเป็นผู้ประพันธ์ บรรณาธิการ หรือผู้พิมพ์โฆษณาซึ่งหนังสือพิมพ์ หรือสิ่งพิมพ์อื่นออกโฆษณาต่อประชาชน ไม่ว่าบุคคลเหล่านั้นจะรู้ถึงซึ่งข้อความหรือการออกโฆษณาแห่งหนังสือพิมพ์หรือสิ่งพิมพ์เช่นนั้นหรือไม่ ให้ถือว่าได้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลในกรณีอย่างใดอย่างหนึ่งในสองอย่างดังกล่าวต่อไปนี้

(๑) ไม่ว่าเวลาใด ๆ ถ้าหนังสือพิมพ์หรือสิ่งพิมพ์เช่นนั้นได้กล่าวหรือแสดงไม่ว่าโดยวิธีใด ๆ ซึ่งข้อความหรือความเห็นอันเป็นการเปิดเผยข้อเท็จจริงหรือพฤติการณ์อื่น ๆ แห่งคดี หรือกระบวนการพิจารณาใด ๆ แห่งคดี ซึ่งเพื่อความเหมาะสมหรือเพื่อคุ้มครองสาธารณประโยชน์ ศาลได้มีคำสั่งห้ามการออกโฆษณาสิ่งเหล่านั้น ไม่ว่าโดยวิธีเพียงแต่สั่งให้พิจารณาโดยไม่เปิดเผยหรือโดยวิธีห้ามการออกโฆษณาโดยชัดแจ้ง

(๒) ถ้าหนังสือพิมพ์หรือสิ่งพิมพ์ได้กล่าวหรือแสดงไม่ว่าโดยวิธีใด ๆ ในระหว่างการพิจารณาแห่งคดีไปจนมีคำพิพากษาเป็นที่สุด ซึ่งข้อความหรือความเห็นโดยประสงค์จะให้มิมีอิทธิพลเหนือความรู้สึกของประชาชน หรือเหนือศาล หรือเหนือคู่ความหรือเหนือพยานแห่งคดี ซึ่งพอเห็นได้ว่าจะทำให้การพิจารณาคดีเสียความยุติธรรมไป เช่น

ก. เป็นการแสดงผิดจากข้อเท็จจริงแห่งคดี หรือ

ข. เป็นรายงานหรือย่อเรื่องหรือวิภาค ซึ่งกระบวนการพิจารณาแห่งคดีอย่างไม่เป็นกลางและไม่ถูกต้อง หรือ

ค. เป็นการวิภาคโดยไม่เป็นธรรม ซึ่งการดำเนินคดีของคู่ความหรือคำพยานหลักฐาน หรือนิสัยความประพฤติของคู่ความหรือพยาน รวมทั้งการแถลงข้อความอันเป็นการเสื่อมเสียต่อชื่อเสียงของคู่ความหรือพยาน แม้ถึงว่าข้อความเหล่านั้นจะเป็นความจริง หรือ

ง. เป็นการชักจูงให้เกิดมีคำพยานเท็จ

เพื่อประโยชน์แห่งมาตรานี้ ให้นำวิเคราะห้ศัพท์ทั้งปวงในมาตรา ๔ แห่งพระราชบัญญัติการพิมพ์ พุทธศักราช ๒๔๗๖ มาใช้บังคับ

มาตรา ๓๓ ถ้าคู่ความฝ่ายใดหรือบุคคลใดกระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลใด ให้ศาลนั้นมีอำนาจสั่งลงโทษโดยวิธีใดวิธีหนึ่ง หรือทั้งสองวิธีดังจะกล่าวต่อไปนี้ คือ

(ก) ไล่ออกจากบริเวณศาล หรือ

(ข) ให้งeldโทษจำคุก หรือปรับ หรือทั้งจำทั้งปรับ

การไล่ออกจากบริเวณศาลนั้นให้กระทำได้ชั่วระยะเวลาที่ศาลนั้นพิจารณาหรือภายในระยะเวลาใด ๆ ก็ได้ตามที่ศาลเห็นสมควร เมื่อจำเป็นจะเรียกให้ตำรวจช่วยจัดการก็ได้

ในกรณีกำหนดโทษจำคุกและปรับนั้นให้จำคุกได้ไม่เกินหกเดือนหรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท

จะเห็นได้ว่าการดำเนินกระบวนการพิจารณาในศาลก็ดี การรักษาความเรียบร้อยในศาลก็ดี เป็นเรื่องวิสัยปฏิบัติเกี่ยวกับการพิจารณาของศาลเท่านั้น มิใช่เป็นเรื่องในทางอาญาแต่อย่างใด ดังนั้น การละเมิดหรือฝ่าฝืนอำนาจและหน้าที่ของศาลในอันที่จะควบคุมการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการรักษาความเรียบร้อยในศาลจึงมิใช่เป็นการกระทำความผิดอาญา แต่เป็นเพียงการละเมิดอำนาจและหน้าที่ของศาลเกี่ยวกับการพิจารณาคดีและการรักษาความเรียบร้อย ซึ่งเป็นอำนาจและหน้าที่พิเศษโดยเฉพาะของศาลเท่านั้น แต่ที่ต้องมีโทษอยู่ด้วยก็เพื่อให้อำนาจและหน้าที่ของศาลบรรลุผลดังที่ได้กล่าวมาแล้วในตอนต้น ท่านองเดียวกับลูกหนี้ตามคำพิพากษาในคดีแพ่งที่จึงใจขัดขึ้นไม่ปฏิบัติตามหมายบังคับคดีของศาลเช่น ไม่ยอมออกจากบ้านเข้าตามคำพิพากษาของศาล ก็อาจถูกกักขังอันเป็นโทษอย่างหนึ่งได้ตามประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๒๕๗ มาตรา ๒๕๘ และมาตรา ๓๐๐^๖ แต่การจงใจขัดขึ้นหมาย

^๖มาตรา ๒๕๗ ภายใต้บังคับมาตรา ๒๕๖ ทวิ เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาชอบที่จะยื่นคำขอฝ่ายเดียว โดยทำเป็นคำร้องต่อศาลไม่ว่าเวลาใด ๆ นับแต่ระยะเวลาที่กำหนดไว้เพื่อการปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งที่ขอให้มีการบังคับได้ล่วงพ้นไปจนถึงเวลาที่การบังคับคดีได้เสร็จสิ้นลงขอให้ศาลมีคำสั่งจับกุมและกักขังลูกหนี้ตามคำพิพากษาซึ่งจงใจไม่ปฏิบัติตามหมายบังคับคดี

ห้ามไม่ให้ศาลอนุญาตตามคำขอนั้น เว้นแต่จะเป็นที่พอใจจากพยานหลักฐานซึ่งผู้ร้องนำมาสืบหรือที่ศาลเรียกมาสืบว่า

(๑) ลูกหนี้ตามคำพิพากษาสมาารถที่จะปฏิบัติตามคำพิพากษาหรือคำสั่งนั้นได้ ถ้าได้กระทำการโดยสุจริต และ

(๒) ไม่มีวิธีบังคับอื่นใดที่เจ้าหนี้ตามคำพิพากษาจะใช้บังคับได้

มาตรา ๒๕๘ เมื่อมีคำขอให้จับตัวลูกหนี้ตามคำพิพากษาโดยเหตุจงใจขัดขึ้นไม่ปฏิบัติตามคำบังคับ ให้ศาลออกหมายเรียกลูกหนี้ตามคำพิพากษามาศาล

ถ้าได้ออกหมายเรียกตามวรรคหนึ่งแล้ว ลูกหนี้นั้นไม่มาศาล และมีได้แจ้งเหตุอันสมควรในการที่ไม่มาให้ศาลทราบ หากศาลเห็นว่าลูกหนี้ตามคำพิพากษาได้รับหมายเรียกแล้ว ศาลจะออกหมายจับลูกหนี้ตามคำพิพากษาก็ได้ หรือถ้าลูกหนี้ตามคำพิพากษามาศาลแต่แสดงเหตุอันสมควรในการปฏิบัติตามคำบังคับมิได้ ศาลมีอำนาจสั่งกักขังลูกหนี้ตามคำพิพากษานั้นทันที หรือตั้งแต่วันใดวันหนึ่งที่ศาลเห็นสมควรกำหนดก็ได้ ถ้าลูกหนี้ตามคำพิพากษายังคงขัดขึ้นอยู่จนถึงวันนั้น

ถ้าลูกหนี้ตามคำพิพากษาไม่ได้รับหมายเรียกหรือได้แจ้งเหตุอันสมควรต่อศาลในการที่ไม่มานั้น ให้ศาลเลื่อนการนั่งพิจารณาคำขอนั้นไป แต่ถ้าศาลเห็นว่าลูกหนี้ตามคำพิพากษาลักเล้งไม่รับหมาย ศาลจะออกหมายจับตามที่ขอทันทีก็ได้

ถ้าลูกหนี้ตามคำพิพากษามาศาลและแสดงเหตุอันสมควรได้ ศาลจะมีคำสั่งให้ยกคำขอหรือมีคำสั่งเป็นอย่างอื่นก็ได้

ในกรณีเหล่านี้ ศาลมีอำนาจที่จะทำการไต่สวนตามที่เห็นสมควรและลูกหนี้ตามคำพิพากษาย่อมนำพยานมาสืบแก้ได้

มาตรา ๓๐๐ ลูกหนี้ตามคำพิพากษาที่ถูกจับกุมโดยเหตุจงใจขัดขึ้นคำบังคับจะต้องถูกกักขังไว้จนกว่าจะมีประกัน หรือประกันและหลักประกันตามจำนวนที่ศาลเห็นสมควรกำหนดว่าตนยินยอมที่จะปฏิบัติตามคำบังคับทุกประการ แต่ทั้งนี้ ห้ามไม่ให้กักขังลูกหนี้ตามคำพิพากษาแต่ละครั้งเกินกว่าหกเดือนนับแต่วันจับหรือกักขัง แล้วแต่กรณี

ในกรณีที่ผิดสัญญาประกัน ศาลมีอำนาจสั่งบังคับตามสัญญาประกันหรือตามจำนวนเงินที่

บังคับของลูกหนี้ตามคำพิพากษาเช่นนี้ก็ไม่ถือว่าเป็นการกระทำความผิดอาญาอย่างใด กรณีทำนองเดียวกันนี้ก็ได้รับบัญญัติไว้ในมาตรา ๓๗ (๓)^๗ แห่งประมวลกฎหมายอาญา ที่ให้ศาลมีอำนาจกักขังบุคคลซึ่งศาลเห็นว่าสามารถส่งทรัพย์สินที่ศาลสั่งริบได้แต่ไม่ส่ง หรือสามารถชำระราคาทรัพย์สินนั้นได้แต่ไม่ชำระ การกักขังในกรณีนี้ไม่ใช่โทษตามมาตรา ๑๘^๘ แห่งประมวลกฎหมายอาญา แต่เป็นวิธีการเพื่อเร่งรัดให้มีการส่งทรัพย์สินหรือมีการชำระราคาเท่านั้น การกักขังที่จะถือเป็นโทษคือการกักขังตามหลักเกณฑ์ในมาตรา ๒๓^๙ แห่งประมวลกฎหมายอาญา คือผู้กระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุก และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อน หรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ศาลจะพิพากษาให้ลงโทษกักขังไม่เกินสามเดือนแทนโทษจำคุกก็ได้

๒. ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๓^{๑๐} ให้อำนาจศาลที่จะลงโทษผู้กระทำละเมิดอำนาจศาลโดยไล่ออกจากบริเวณศาลก็ได้หรือจำคุกไม่เกินหกเดือน หรือปรับไม่เกินห้าร้อยบาท หรือทั้งจำทั้งปรับก็ได้ หรือจะลงโทษทั้งสองวิธีนี้ไปด้วยกันก็ได้ ซึ่งสุดท้ายแล้วแต่ความจำเป็นและความเหมาะสมแห่งความหนักเบาของการละเมิดอำนาจศาล ถ้าศาลเพียงไล่ออกจากบริเวณศาลก็พอแล้ว แต่ถ้าศาลเห็นว่าผู้กระทำละเมิดอำนาจศาลนอกเหนือจากบริเวณศาลเท่านั้นก็จะเห็นได้โดยชัดแจ้งว่าการกระทำละเมิดอำนาจศาลนั้นหาใช่การกระทำความผิดอาญาไม่ เพราะเป็นเพียงวิธีการในการรักษาความเรียบร้อยในบริเวณศาลเท่านั้น ถ้าการละเมิดอำนาจศาลเดียวกันนั้นศาลพิพากษาปรับหรือจำคุก

ศาลเห็นสมควรโดยมีต้องฟ้องผู้ทำสัญญาประกัน

๗มาตรา ๓๗ ถ้าผู้ที่ศาลสั่งให้ส่งทรัพย์สินที่ริบไม่ส่งภายในเวลาที่ศาลกำหนด ให้ศาลมีอำนาจสั่งดังต่อไปนี้

(๑) ให้ยึดทรัพย์สินนั้น

(๒) ให้ชำระราคาหรือสั่งยึดทรัพย์สินอื่นของผู้นั้นชดเชยราคาจนเต็ม หรือ

(๓) ในกรณีที่ศาลเห็นว่าผู้นั้นจะส่งทรัพย์สินที่สั่งให้ส่งได้ แต่ไม่ส่งหรือชำระราคาทรัพย์สินนั้นได้ แต่ไม่ชำระ ให้ศาลมีอำนาจกักขังผู้นั้นไว้จนกว่าจะปฏิบัติตามคำสั่ง แต่ไม่เกินหนึ่งปี แต่ถ้าภายหลังปรากฏแก่ศาลเอง หรือโดยคำเสนอของผู้นั้นว่าผู้นั้นไม่สามารถส่งทรัพย์สินหรือชำระราคาได้ ศาลจะสั่งให้ปล่อยตัวผู้นั้นไปก่อนครบกำหนดก็ได้

๘มาตรา ๑๘ โทษสำหรับลงแก่ผู้กระทำความผิดมีดังนี้

(๑) ประหารชีวิต

(๒) จำคุก

(๓) กักขัง

(๔) ปรับ

(๕) ริบทรัพย์สิน

๙มาตรา ๒๓ ผู้ใดกระทำความผิดซึ่งมีโทษจำคุก และในคดีนั้นศาลจะลงโทษจำคุกไม่เกินสามเดือน ถ้าไม่ปรากฏว่าผู้นั้นได้รับโทษจำคุกมาก่อนหรือปรากฏว่าได้รับโทษจำคุกมาก่อน แต่เป็นโทษสำหรับความผิดที่ได้กระทำโดยประมาทหรือความผิดลหุโทษ ศาลจะพิพากษาให้ลงโทษกักขังไม่เกินสามเดือนแทนโทษจำคุกนั้นก็ได้

๑๐โปรดดูเชิงอรรถที่ (๕)

แทนการไล่ออกจากบริเวณศาล ก็ไม่น่าจะทำให้การละเมิดอำนาจศาลนั้นซึ่งมิใช่ความผิดอาญา กลายเป็นความผิดอาญาไปได้ เพียงเพราะดุลพินิจในการลงโทษของศาลเท่านั้น มิฉะนั้นจะกลายเป็นว่าการละเมิดอำนาจศาลเดียวกันจะเป็นความผิดอาญาก็ได้ ไม่เป็นความผิดอาญาก็ได้ สุดแล้วแต่โทษที่ลง ซึ่งการตีความกฎหมายในเรื่องเดียวกันก็น่าจะต้องตีความอย่างเดียวกัน จะตีความให้ขัดแย้งกันน่าจะมีขอบ

๓. มีหลักกฎหมายว่า การที่จะลงโทษผู้กระทำความผิดอาญาจะต้องมีการสอบสวนและพิจารณาเพื่อให้โอกาสแก้ข้อกล่าวหา และในคดีอาญานั้นพนักงานอัยการหรือผู้เสียหายย่อมมีอำนาจฟ้องคดีได้^{๑๑} การฟ้องคดีของพนักงานอัยการก็จะต้องมีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน^{๑๒} ส่วนในคดีที่ราษฎรเป็นโจทก์ก็ต้องมีการไต่สวนมูลฟ้อง^{๑๓} แต่ในการกระทำละเมิดอำนาจศาลนั้นได้มีคำพิพากษาฎีกาที่ ๑๑๔๒/๒๕๑๖^{๑๔} และคำพิพากษาฎีกาที่ ๑๑๕๙/๒๕๒๖^{๑๕} วินิจฉัยว่า เมื่อมีผู้กระทำความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตามที่บัญญัติไว้ในประมวล

^{๑๑}ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๒๔ บุคคลเหล่านี้มีอำนาจฟ้องคดีอาญาต่อศาล

(๑) พนักงานอัยการ

(๒) ผู้เสียหาย

^{๑๒}ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๑๒๐ ห้ามมิให้พนักงานอัยการยื่นฟ้องคดีใดต่อศาลโดยมิได้มีการสอบสวนในความผิดนั้นก่อน

^{๑๓}ประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา

มาตรา ๑๖๒ ถ้าฟ้องถูกต้องตามกฎหมายแล้ว ให้ศาลจัดการส่งต่อไปนี้

(๑) ในคดีราษฎรเป็นโจทก์ ให้ไต่สวนมูลฟ้อง แต่ถ้าคดีนั้นพนักงานอัยการได้ฟ้องจำเลยโดยข้อหาอย่างเดียวกันด้วยแล้ว ให้จัดการตามอนุมาตรา (๒)

(๒) ในคดีพนักงานอัยการเป็นโจทก์ ไม่จำเป็นต้องไต่สวนมูลฟ้องแต่ถ้าเห็นสมควรจะสั่งให้ไต่สวนมูลฟ้องก่อนก็ได้

ในกรณีที่มีการไต่สวนมูลฟ้องดังกล่าวแล้ว ถ้าจำเลยให้การรับสารภาพให้ศาลประทับฟ้องไว้พิจารณา

^{๑๔}คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๑๔๒/๒๕๑๖

การที่จำเลยพูดว่า “ตุ้ยอย่าเอาไม้ไปแห่ซี่” ในขณะที่โจทก์กำลังโต้เถียงกับนายตุ้ยสามจำเลยแม้คำว่า ซี้ จะหมายถึงตัวโจทก์ แต่ก็ใช้อยู่คำเปรียบเทียบกับไม้สุภาพเท่านั้น จำเลยไม่มีความผิดฐานหมิ่นประมาทโจทก์

การลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาล เป็นอำนาจของศาลโดยเฉพาะผู้อื่นหาสิทธิฟ้องคดีให้ศาลลงโทษผู้กระทำผิดไม่

^{๑๕}คำพิพากษาฎีกาที่ ๑๑๕๙/๒๕๒๖

จำเลยรู้เห็นในการปลอมลายมือชื่อ ส. ผู้ขอประกันในคำร้องขอให้ปล่อยจำเลยชั่วคราว แล้วให้นำมายื่นต่อศาลชั้นต้น และแถลงเท็จต่อศาลการกระทำของจำเลยจึงเป็นการประพฤติดนินทาเรียบบริยายในบริเวณศาลอันเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลตาม ป.ว.พ. ม.๓๑ และ ม.๓๓

ความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเป็นความผิดต่อศาล ถ้าได้กระทำต่อหน้าศาล ข้อเท็จจริงอันเป็นความผิดก็จะปรากฏต่อศาลแล้ว ศาลย่อมลงโทษได้ทันที แต่ถ้ามิได้กระทำต่อหน้าศาลหรือศาลยังไม่ทราบ

กฎหมายวิธีพิจารณาความแพ่ง มาตรา ๓๑ และมาตรา ๓๒ ก็เป็นอำนาจของศาลโดยเฉพาะที่จะสั่งลงโทษผู้นั้นได้เองตามที่บัญญัติไว้ในมาตรา ๓๓ แห่งประมวลกฎหมายเดียวกัน บุคคลอื่นห้ามมีสิทธิที่จะเสนอคดีให้ศาลพิจารณาลงโทษผู้กระทำความผิดในคดีเช่นนั้นไม่ และความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลเป็นความผิดต่อศาล ถ้าได้กระทำต่อหน้าศาล ข้อเท็จจริงอันเป็นความผิดก็จะปรากฏต่อศาลแล้ว ศาลย่อมลงโทษได้ทันที แต่ถ้ามิได้กระทำต่อหน้าศาลหรือศาลยังไม่ทราบข้อเท็จจริง ศาลก็ชอบที่จะไต่สวนหาความจริงได้ และเรื่องละเมิดอำนาจศาลนี้เป็นกฎหมายพิเศษที่ศาลมีอำนาจค้นหาความจริงได้โดยไม่จำต้องกระทำต่อหน้าจำเลยดังเช่นการพิจารณาคดีอาญาทั่วไป ดังนั้น การกระทำละเมิดอำนาจศาลจึงไม่น่าจะเป็นการกระทำความผิดอาญา

๔. มีหลักกฎหมายว่า ผู้กระทำความผิดอาญาจะถูกลงโทษสองครั้งในการกระทำความผิดเดียวกันนั้นอีกมิได้ ซึ่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญามาตรา ๓๙ (๔)^{๑๖} ก็บัญญัติรับรองหลักกฎหมายนี้ไว้ว่า “สิทธินำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไปเมื่อมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งได้ฟ้อง” แม้ว่ามาตรานี้จะใช้ถ้อยคำว่า “เมื่อมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งได้ฟ้อง” แต่ก็เป็นบทบัญญัติที่รับรองหลักกฎหมายที่ว่า ผู้กระทำความผิดไม่ควรถูกลงโทษสองครั้งในความผิดเดียวกันนั่นเอง ถ้าถือว่าการละเมิดอำนาจศาลเป็นการกระทำความผิดอาญาแล้วหากศาลพิพากษาลงโทษผู้กระทำการละเมิดอำนาจศาลแล้ว ก็จะฟ้องผู้กระทำการละเมิดอำนาจศาลให้ถูกลงโทษในการกระทำละเมิดอำนาจศาลนั้นอีกมิได้ เพราะเป็นการกระทำความผิดอาญาที่ผู้กระทำได้รับโทษมาแล้ว แต่มีคำพิพากษาฎีกาที่ ๘๗/๒๔๘๔ และคำพิพากษาฎีกาที่ ๒๓๐๒/๒๕๒๓^{๑๗} วินิจฉัยว่า แม้จะถูกลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาลมาแล้ว ผู้นั้นก็อาจถูกฟ้องให้

ข้อเท็จจริงที่ปรากฏต่อศาลนั้นจะเป็นความผิดฐานละเมิดอำนาจศาลหรือไม่ ศาลก็ชอบที่จะไต่สวนหาความจริงในภายหลังได้และเรื่องละเมิดอำนาจศาลนี้เป็นกฎหมายพิเศษที่ศาลมีอำนาจค้นหาความจริงได้โดยไม่จำต้องกระทำต่อหน้าจำเลยดังเช่นการพิจารณาคดีอาญาทั่วไป การที่ศาลบันทึกถ้อยคำ ส. ไว้ในแบบพิมพ์คำให้การโดย ส. ได้ปฏิญาณหรือสาบานตนแล้วตาม ป.ว.พ. ม.๑๑๒ แม้จะมีได้กระทำต่อหน้าจำเลย ก็เป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาที่ชอบแล้ว

^{๑๖}มาตรา ๓๙ สิทธินำคดีอาญามาฟ้องย่อมระงับไปดังต่อไปนี้

(๑) โดยความตายของผู้กระทำผิด

(๒) ในคดีความผิดต่อส่วนตัว เมื่อได้ถอนคำร้องทุกข์ ถอนฟ้องหรือยอมความกันโดยถูกต้องตามกฎหมาย

(๓) เมื่อคดีเลิกกันตามมาตรา ๓๗

(๔) เมื่อมีคำพิพากษาเสร็จเด็ดขาดในความผิดซึ่งได้ฟ้อง

(๕) เมื่อมีกฎหมายออกใช้ภายหลังการกระทำความผิดยกเลิกความผิดเช่นนั้น

(๖) เมื่อคดีขาดอายุความ

(๗) เมื่อมีกฎหมายยกเว้นโทษ

^{๑๗}คำพิพากษาฎีกาที่ ๘๗/๒๔๘๔

จำเลยใช้รองเท้าตีผู้เสียหายในบริเวณศาล แม้ศาลจะได้ลงโทษจำเลยฐานละเมิดอำนาจศาลไปแล้ว คดีก็ไม่ระงับไปตามบทบัญญัติแห่งประมวลกฎหมายวิธีพิจารณาความอาญา มาตรา ๓๙ (๔) อัยการและผู้เสียหายยังมีสิทธิที่จะฟ้องร้องจำเลยฐานทำร้ายร่างกายอีกได้

คดีที่ศาลชั้นต้นพิพากษาลงโทษจำเลยจำคุก ๑ ปี ๔ เดือน ปรับ ๓๒๐ บาท ศาลอุทธรณ์

ลงโทษในการกระทำอันเป็นละเมิดอำนาจศาลนั้นอีกได้ ถ้าการกระทำนั้นเป็นความผิดอาญาตามกฎหมาย ซึ่งแสดงว่าการกระทำละเมิดอำนาจศาลนั้นหาใช่ความผิดอาญาไม่

๕. ประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๒ บัญญัติเกี่ยวกับการกระทำความผิดหลายครั้งไม่เช็ดหลาบว่า “ผู้ใดต้องคำพิพากษาถึงที่สุดให้ลงโทษจำคุก ถ้าและได้กระทำความผิดใด ๆ อีกในระหว่างที่ยังจะต้องรับโทษอยู่ก็ดี ภายในเวลาห้าปีนับแต่วันพ้นโทษก็ดี หากศาลจะพิพากษาลงโทษครั้งหลังถึงจำคุก ก็ให้เพิ่มโทษที่จะลงแก่ผู้นั้นหนึ่งในสามของโทษที่ศาลกำหนดสำหรับความผิดครั้งหลัง” ถ้าถือว่าการกระทำละเมิดอำนาจศาลเป็นความผิดอาญาแล้ว หากผู้กระทำละเมิดอำนาจศาลเคยถูกลงโทษจำคุกฐานลักทรัพย์ตามคำพิพากษาอันถึงที่สุดมาแล้วและยังอยู่ภายในเวลาห้าปีนับแต่วันพ้นโทษ ในการลงโทษฐานละเมิดอำนาจศาล ถ้าศาลให้จำคุกศาลก็ย่อมจะต้องเพิ่มโทษจำคุกที่ลงแก่ผู้กระทำละเมิดอำนาจศาลอีกหนึ่งในสาม หรือในทางกลับกันถ้าผู้ที่ถูกลงโทษจำคุกฐานลักทรัพย์เคยถูกลงโทษจำคุกฐานละเมิดอำนาจศาลมาแล้วและพ้นโทษมายังไม่เกินห้าปี ศาลก็ต้องเพิ่มโทษจำคุกที่ลงแก่ผู้กระทำความผิดฐานลักทรัพย์อีกหนึ่งในสาม แต่ความจริงแล้วศาลจะเพิ่มโทษจำคุกในทั้งสองกรณีดังกล่าวตามประมวลกฎหมายอาญา มาตรา ๙๒ มิได้ ซึ่งแสดงว่าการกระทำละเมิดอำนาจศาลหาใช่ความผิดอาญาอันจะอยู่ในบังคับของการเพิ่มโทษตามมาตรา ๙๒ ไม่

ด้วยเหตุผลดังกล่าว คณะกรรมการกฤษฎีกา (กรรมการร่างกฎหมาย คณะที่ ๕) จึงมีความเห็นว่า การกระทำละเมิดอำนาจศาลเป็นเพียงการกระทำละเมิดต่ออำนาจและหน้าที่ของศาลในการดำเนินกระบวนการพิจารณาและรักษาความเรียบร้อยในบริเวณศาล อันเป็นมาตรการ

พิพากษาแก้ให้ลงโทษจำคุกเพียง ๔ เดือนนั้น จำเลยจะฎีกาได้ก็แต่เฉพาะในปัญหาข้อกฎหมายเท่านั้น จะฎีกาในข้อเท็จจริงหาได้ไม่

ฎีกาด้วยข้อที่ว่าจำเลยได้ทำร้ายโจทก์มีบาดแผลและศาลอุทธรณ์ใช้ดุลพินิจวางบทกำหนดโทษจำเลยอย่างไรวินั้น เป็นฎีกาในข้อเท็จจริง

คำพิพากษาศาลฎีกาที่ ๒๓๐๒/๒๕๒๓

จำเลยที่ ๒ เป็นสารวัตรกำนันปฏิบัติหน้าที่แทนกำนัน เป็นเจ้าพนักงานมีหน้าที่ออกสำเนาทะเบียนบ้านว่าย้ายออก และมีหน้าที่ทำ กรอกข้อความลงในมรณบัตรตามอำนาจหน้าที่ โดยลงชื่อจำเลยที่ ๒ ในช่องนายทะเบียนผู้รับแจ้ง มรณบัตรและสำเนาทะเบียนบ้านดังกล่าวจึงเป็นเอกสารที่แท้จริงที่จำเลยที่ ๒ ทำขึ้น แม้ข้อความในมรณบัตรและสำเนาทะเบียนบ้านไม่ตรงกับความจริง ก็ไม่ทำให้เป็นเอกสารปลอมตาม ป.อ. ม.๑๖๑ แต่เป็นความผิดตาม ม.๑๖๒

คำร้องขอให้ปล่อยจำเลยชั่วคราวจะต้องยื่นต่อศาลชั้นต้นที่ชำระคดี คำว่า “ศาล” หมายถึงผู้พิพากษาที่มีอำนาจทำการอันเกี่ยวกับคดีอาญา ผู้พิพากษาจึงมีอำนาจหน้าที่วินิจฉัยสั่งคำร้องขอให้ปล่อยจำเลยชั่วคราว ตลอดจนการบังคับตามสัญญาประกันในกรณีที่เกิดสัญญา จึงเป็นเจ้าพนักงานตามกฎหมาย การที่จำเลยยื่นคำร้องเท็จจริงว่าส.ถึงแก่กรรม เป็นการร้องเพื่อให้พ้นจากความผิดตามสัญญาประกัน จึงเป็นการแจ้งความเท็จต่อเจ้าพนักงาน

ศาลลงโทษจำเลยฐานละเมิดอำนาจศาลเพราะประพฤติดนไม่เรียบร้อยในบริเวณศาล เป็นการลงโทษตาม ป.ว.พ. ม.๓๑ (๑), ๓๓ โดยไม่มีโจทก์ฟ้อง สิทธิภาคีมาฟ้องของโจทก์จึงไม่ระงับไป โจทก์ฟ้องขอให้ลงโทษจำเลยในข้อหาฐานแจ้งความเท็จตาม ป.อ. ม.๑๓๗ ได้

ตามวิธีบัญญัติเท่านั้น และการดำเนินกระบวนการพิจารณาและการรักษาความเรียบร้อยในบริเวณศาลไม่ว่าจะเป็นการดำเนินกระบวนการพิจารณาในคดีแพ่งหรือคดีอาญา หรือการรักษาความสงบเรียบร้อยในบริเวณศาลในคดีแพ่งหรือคดีอาญา ก็มีใช้เป็นความผิดในทางอาญาอย่างใด ฉะนั้น การกระทำละเมิดอำนาจศาลจึงมิใช่ความผิดอาญา

(ลงชื่อ) วัฒนา รัตนวิจิตร

(นายวัฒนา รัตนวิจิตร)

รองเลขาธิการ ฯ

รักษาราชการแทน เลขาธิการคณะกรรมการกฤษฎีกา

สำนักงานคณะกรรมการกฤษฎีกา

ตุลาคม ๒๕๒๘